

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. An Propositio sit una simplex qualitas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

propria veritas, siquidem veritas consistit essentialiter in conformitate representationis ad representatum, vel signi ad suum significatum, sed conceptui simplici competit propria conformitas cum suo objecto incomplexo, non secus ac conceptui complexo competit conformitas cum suo objecto complexo, ergo non minus isti quam illi convenit propria conformitas & veritas, quamvis inter se differant in eo, quod nimirum per complexam attingitur, determinate esse quod est, aut non esse quod non est, in veritate autem simplicis apprehensionis indeterminatè & neutraliter, & hæc veritas non opponitur falsitati, sed ignorantie, unde falsitas non competit simplici apprehensioni; nam Aristoteles 3. de anima dicit: non contingere per simplices conceptus intellectum falli vel decipi, sed potius non attingere, aut ignorare objectum, & hoc optime declarat S. Augustinus exemplo sensus: nam cum sensus, verbi gratia, visus attingit visibile, dicitur verus visus, cum autem non attingit objectum, nec illud percipit, non dicitur falsum, sed tantum non videns, sic etiam contingit in proposito de simplici apprehensione, quia dum intellectus concipit aliquod objectum, tunc conceptus est verus, quia verè attingit objectum, si verò illud non attingit nec concipit, tunc dicitur illud ignorare.

QUÆSTIO III.

An Propositio sit una simplex qualitas?

I.

Difficultas est de propositione mentali.

Controversia hæc non procedit de propositione vocali, nec de scripta, quia de his certum est, quod non sint simplices qualitates, sed quod pluribus consistant partibus, scilicet, vel ex pluribus vocibus, vel ex pluribus scripturis, unde difficultas tantum est de propositione mentali, in quantum in mente est, an componatur ex pluribus partibus, ita quod aliqua correspondeat subjecto, altera copulæ, & tertia predicato? an verò consistat in solo Conceptu copulæ utrumque; extremum copulantis, quamvis necessariò respiciat etiam indirectè & secundariò utrumque. Circa quam questionem Duplex est potior sententia; Prima dicit esse impossibile, ut propositio mentalis sit una simplex qualitas, sed esse necessariò ut propositio mentalis iudicata non sit unus simplex conceptus, sed compositus ex pluribus conceptibus ac qualitatibus. Ita Rubius, Vasquez, Molina, Vulpes, in quam sententiam etiam inclinare videtur Scotus ipse, I. Peri. q. I. ad tertium, & eam probabilem iudicant Posnanienses. Secunda sententia dicit propositionem mentalem esse simplicem qualitatem. Ita Basolus, Mastrius, & Bellutus, Connimb. Boethius, Durandus; Et colligitur etiam ex Scoto 2. d. 38. sequiturque Gregorius, unde pro dicendorum intelligentiâ

II.

Quadruplex est compositio.

Notandum, Compositionem alicujus operationis intellectus esse quadruplicem, videlicet formalem, virtuales, objectivam, & suppositam; Formalis compositio est, quando operatio constat multis conceptibus distinctis; Virtualis est, quando operatio est formaliter unus

actus, æquipollet tamen multis ob varia objecta quæ attingit; objectiva, quæ semper cum virtuali conjuncta est, tunc datur, cum objectivi conceptus à mente compositi sunt plures; supposita est, quando actus simplex intellectus supponit plures actus accidentales circa objectum, in quod debet tendere. Hoc præmissis ad questionem resolutivè

Dico: *Propositio mentalis non est composita ex pluribus actibus intellectus, sed est una simplex qualitas.* Ita Authores pro secundâ sententiâ citati: &

Probatur primò autoritate Boethii 4. de Interp. ubi propositionem & iudicium affirmativum vocat *nutum*, propositionem verò & iudicium negativum appellat *obnutum*, sed nutus & obnutus sunt qualitates & conceptus simplices, ergo etiam propositiones.

Probatur secundò autoritate Scoti & fundamento quod indicat quodlibeto 13. ubi expressè & expresse probat quæcumque intellectus nostri operationem esse quid per se unum in predicamento qualitatis reponibile, sed non potest ex pluribus actibus congregatis simul & adunatis constitui & resultare quid per se unum, ergo.

Probatur tertio. Si iudicium non esset simplex sed compositum, tunc necessariò deberet componi ex pluribus apprehensionibus, vel ex pluribus iudiciis, sed neutrum dici potest; major est clara; probatur mi. non primum, quia in Catholico refutante propositionem hæreticam, sunt plures apprehensiones correspondentes pluribus partibus hujus complexi, verbi gratia, duo tantum sunt Sacramenta, sed in Catholico nullum est iudicium de tali propositione, quia alias esset hæreticus, ergo. Nec etiam secundum, propter rationem supra positam, ergo.

Probatur quarto. Si propositio mentalis, seu iudicium esset compositum, hoc deberet esse necessariò ex apprehensione subjecti, predicati & copulæ, sed hoc non est, ergo major patet, quia non est aliud asignabile, probatur mi. quia fieri potest, ut omnes illæ apprehensiones sint in intellectu, & tamen non sit adhuc aliud iudicium, ergo. Probatur anti. Quia possum ego apprehendere totam hanc propositionem, *astra sunt paria, velum est frigidum, calidum*, & tamen nullum ferre iudicium, ut patet ex quotidianâ experientiâ, ergo. Deinde secunda mentis operatio non distingueretur à primâ, quia datur prima mentis operatio, seu apprehensio alicujus totius complexi, verbi gratia hujus: *homo est animal*, ergo si secunda mentis operatio non est nisi connexio & adunatio, seu aggregatio ex pluribus primis apprehensionibus, secunda mentis operatio non distingueretur à primâ. Sed

Dices: Imò hoc esse pro contrariâ sententiâ, nam si iudicium est tantum simplex conceptus & simplex qualitas, tunc non poterit assignari distinctio inter primam & secundam mentis operationem, ergo. Probatur anti. quia prima operatio non est composita ex pluribus actibus,

actibus, ergo si secunda esset simplex, non esset signum distinctionis. Sed R. negando ant. cum sua probatione, quia secunda mentis operatio non distinguitur praecise a prima, quod haec sit simplex, & illa sit composita, sed ideo, quia prima nullam praesupponit aliam operationem, secunda vero necessarii praesupponit aliam operationem intellectus, nam nullum iudicium de aliquo ferri potest, sive sit negativum, sive affirmativum, nisi prius apprehendatur illud, de quo aliquid affirmari, vel negari debet, & id quod affirmari, vel negari debet, sed Contra Conclus. principaliter.

Opponitur Autoritas Scoti tum 2. d.

3. q. 10. ubi dicit: *eandem speciem non posse repraesentare plura*, sed in hac propositione, verbi gratia, *homo est animal*, sunt plures species, quia aliam exigit *homo*, & aliam *homo albus*; ergo iudicium illud, quod fit mediatis illis speciebus, non erit simplex, sed debet esse compositum, quia alioquin deberet esse species, quae repraesentaret totum hoc pronuntiabile, quae tamen non datur ex Scoti tum 1. q. 1. s. ad tertium dico: ubi expressè asserit: *sicut nomen & verbum sunt partes enumerationis in voce, sic in ipsa mente sunt partes orationis, quae enim concipiuntur ab intellectu in prima eius operatione, componuntur in secunda*. R. Doctorem in primo loco tantum velle, quod una eademque species non possit repraesentare plura, quando illa plura sunt disparata, & nullo nexu conjuncta, non vero quando inter se unionem habent, vel ad se invicem subordinantur. Et quod hoc ita sit, satis deducitur ex eo, quod non implicet eandem imaginem & simplicem cognitionem repraesentare plura per modum unius, quantum ad unionem primario & iudicative, secundario vero respiciendo extrema, ut patet, tum ex scientia Divina, quae in se est simplicissima, & tamen repraesentat omnia repraesentabilia; tum ex sat probabili sententia D. Thomae unam speciem angeli superioris, verbi gratia, Michaelis illa continere, quae in pluribus speciebus angeli inferioris continentur. Ad secundum Locum R. Scotum loqui de propositione objectiva in mente, quatenus est objectum mentis operationis, ut patet ex illiusmet verbis dum dicit, quae enim concipiuntur (id est extrema) in prima eius operatione, componuntur in secunda per actum intellectus componentis, nihil autem dicit, quod iudicium factum sit etiam aliquod compositum, quod tantum esset contra Conclusionem.

Instatur. Si haec propositio *homo est non*

homo, sit in mente simplex qualitas, repraesentabit simul contradictoria, sed hoc est inconveniens, quia alioquin sibiipsi contradiceret, ergo. Verum tamen R. 1. tale iudicium non posse esse in mente sana. R. 2. Illam propositionem posse in intellectu sedere, seu apprehendi per primam mentis operationem, sed non ferre de illo iudicium affirmativum, quia impossibile est idem simul esse & non esse, & quicumque hoc principium scit (scit autem quicumque habet intellectum) non potest illam propositionem iudicare esse veram, licet bene potest iudicare esse falsam.

F. Amandi Hermann Logica.

Urgetur Iudicium, quo iudicat ipsam esse falsam, vel est simplex qualitas, vel non, si non; ergo falsum est, propositionem mentalem pro formali esse simplicem qualitatem, si sic; ergo in eodem intellectu respectu eiusdem erunt duo contradictoria, nempe haec, *homo est non homo*. R. tamen esse simplicem qualitatem, nego tamen hinc sequi ullam contradictionem in iudicio, quamvis in prima mentis operatione videantur res contradictoriae apprehendi, in quo nulla est absurditas, nam intellectus non est magis limitatae virtutis quoad hoc, quam visus, visus autem, quod video hominem, repraesentat mihi & hominem & albedinem, quae est in dentibus, & nigredinem quae est in capillis, non propterea contradicit aut contrariatur sibi. Sed adhuc contra Conclusionem.

Opponitur Autoritas Aristotelis I.

VIII.

de anima cap. 6. ubi dicit: in quibus falsitas & veritas inest, in his est compositio quaedam, sed in propositione mentali est veritas & falsitas; ergo propositio mentalis est compositio quaedam, & consequenter non est simplex qualitas. Item hic cap. vocat secundam mentis operationem compositiorem. R. etiam sicut ad Doctorem supra, nempe Aristotelem loqui de propositione mentali objectiva, & non de formali, & sic explicant Aristotelem pro utroque loco Connimb. q. 4. art. 3. cap. 4.

Instatur: Propositio hypothetica non est una simplex qualitas; ergo nec categorica a paritate rationis. R. concessio ant. negando consequentiam, quia cum hypothetica propositio aliud non sit, quam duae categoricae, & consequenter etiam duo iudicia non possunt esse simplex qualitas, secus autem est de categorica.

Urgetur: Ideo hypothetica non est

simplex qualitas, quia in ea est aliud & aliud iudicium, sed etiam in categorica est aliud & aliud; ergo neque categorica erit simplex qualitas. R. dist. ma. quia in ea est aliud & aliud iudicium formaliter, concedo ma. alio quocumque modo, seu tantum virtualiter, nego ma. similiter distingo mi. In categorica est aliud & aliud, virtualiter, transeat, formaliter, nego ant. & consequentiam. Itaque licet in categorica propositione sint subjectum, praedicatum & copula, iudicium tamen consistit primario in copula, connotative postmodum respicit extrema, uno tamen eodemque actu, qui facit, quod sit simplex qualitas, imò ipse actus est illa simplex qualitas, nec hoc aliquid novum est, quod in plura uno actu tendere possit, quia non aequaliter tendit in utraque, in unionem enim copulae tendit directe, in extrema indirecte, & sic potest etiam tendere in opposita ut in his, *homo est lapis, homo non est lapis*.

Quaeres, Si propositio mentalis, vel iudicium est simplex qualitas, quomodo ergo potest secunda mentis operatio vocari compositio, vel divisio?

IX.

Ad hoc dubium varii varia respondent, mihi tamen videtur dicendum, iudicium, seu secundam mentis operationem non vocari compositiorem, propter compositio-

Quare secundam mentis operatio dicitur compositio.

nem, propter compositionem, vel divisionem obiectorum, quæ conjungit affirmando, & separat negando, quia intellectus divinus intelligit composita & divisa, & tamen non intelligit componendo & dividendo objecta sicut nos facimus; Quare etiam dicenda est aliquomodo composita ex parte ipsius actus, ita videlicet ex eo, quod in intellectu ponatur simul cum alio apprehensionis actu distincto, quem prærequirit. Et ratio est, quia hoc sufficit ut dicamur cognoscere verum complexum, componendo & dividendo; Et etiam quia hoc sufficit ad distinguendum intellectum nostrum ab intellectu divino in modo cognoscendi verum complexum, quia intellectus divinus non dependet ab actu alio aliquo præcedente, qui esset simplicis apprehensionis, sed per unum simplicem actum cognoscit prædicata, quæ alicui competunt. Quod autem secunda mentis operatio semel vocatur compositio, & semel divisio, hoc præcisè oritur ex ratione obiectorum, quia ex parte intellectus, sive affirmet, sive neget, semper adest compositioni judicando.

QUÆSTIO IV.

Quando causatur conceptus in audiente per compositionem prolatam, & pro quo instanti intelligatur vera?

I.
Questio hæc
procedit de
propositione
verali,

Quemadmodum præcedens questio procedebat de propositione mentali tantum, ita ista non habet locum in mentali, sed de vocali solum, unde questionis proximam partem sensus est: an in ultimo instanti prolationis totius propositionis, an verò in aliquo alio instanti causetur totalis & completus conceptus propositionis? dico notantèr totalis & completus, quia prolata quæcumque propositione, oratione, vel dictione, benè potest causari simplex conceptus ipsius dictionis, non tamen totius orationis, vel propositionis. Et de hæc materiâ fide & pulcherrimè tractat Scotus 4. d. 8. q. 2. & q. 6. n. 2. & totum hoc in gratiam hujus propositionis Sacramentalis: *Hoc est enim Corpus meum* unde ut clarior tota res evadat, Notandum, propositionem aliam esse practicam, aliam speculativam; practica est, quæ non solum significat, sed etiam causat suum significatum, quales propositiones sunt omnes formæ sacramentorum; speculativa propositio est, quæ non causat, sed tantum significat suum significatum, & hujusmodi sunt istæ: homo est animal rationale, viride est congregativum visus, album est visus disgregativum, & plures aliæ similes. Unde

II.
Non habetur
conceptus
ante ultimam
propositionem
prolationem,

DICO I. Conceptus totalis & completus causatur per propositionem, vel orationem in audiente non habetur usque ad ultimum instans prolationis totius propositionis, vel orationis. Ita Doctor in 4. supra n. 14. & cum eo omnes Scotistæ, Conclusionem probat Scotus sic: *Quia, inquit, non habetur conceptus omnium partium orationis ante illud instans, ergò non habetur conceptus totius orationis ante illud instans, videlicet ante ultimum.* Confirmatur à simili, sicut conceptus formalis dictionis non habetur ante ultimum instans prolationis totius dictionis, ita etiam à pari dicendum est de

propositione, nam sicut partes dictionis non significant conceptum, nisi integra proferatur, ita etiam propositio non significabit suum conceptum, priusquam tota propositio finiatur, ergò.

Dices: Si propositio non causaret suum conceptum completum usque ad ultimum instans prolationis totius propositionis, sequeretur, quod causaret suum conceptum, quando non est, sed non potest causare suum conceptum, quando non est; ergò non causat in ultimo instanti prolationis totius probationis, sequela patet, quia in ultimo instanti propositio jam non est, probatur mi. quia ad agere præsupponitur esse; ergò si propositio non est, non potest causare sui conceptum. R. dist. ma. sequeretur, quod causaret sui conceptum, quando non est in se, concedo ma. quando non est in suo æquivalenti, nego ma. nam prolata quæcumque voce, causatur illius vocis species in phantasia, deinde intellectus in ultimo instanti per collationem suam causat conceptum illius, seu potius qualibet vox causat sui speciem in phantasia, seu sensu communi, & postea illa species producit aliam speciem, deinde intellectus mediante ipsa producit in se conceptum. Sed pro secunda parte Tituli

DICO 2. *Propositio non est vera pro instanti, vel tempore quo causatur conceptus ejus in audiente, sed ut sit vera in rigore sermonis, debet prædicatum inesse subjecto pro instanti prolationis copule, seu pro illo instanti vel tempore importato per copulam.* Ita Doctor supra n. 15. Et Probatur sic conclusio ab eodem: Si dicam, Deus creavit mundum, conceptus illius orationis causatur in ultimo instanti, tamen veritas illius, seu unio extremorum illorum intelligitur pro primo instanti temporis, non est, ergò idem dicere in quo instanti concipiatur oratio, & pro quo, quia concipitur in ultimo complexæ orationis, & concipitur pro illo, pro quo extrema uniantur in intellectu sive extra in re.

Probatur etiam secunda pars.

Quia propositio non potest esse vera in rigore sermonis, nisi in aliquo instanti significato per aliquam partem, sed nihil aliud est in propositione, quod significaret instans vel tempus præter copulam verbalem, cujus proprium est significare tempus vel instans; ergò ut propositio in rigore sermonis sit vera, debet prædicatum inesse subjecto pro illo instanti vel tempore. Confirmatur, quia dum dico Deus creavit mundum, licet ista propositio sit vera in instanti probationis totius propositionis, tamen non intelligitur vera pro illo instanti, alias esset propositio de præsentis, sed pro instanti vel tempore præterito, nec est alia ratio hujus, nisi quod propositio debeat intelligi vera pro tempore significato per copulam. Dixi autem in rigore sermonis, quia multæ sunt propositiones veræ ex intentione proferentis vel usû communiter loquentium, quarum prædicata non intelliguntur unita esse subjecto pro aliquo instanti vel tempore prolationis, quæ proinde in rigore sermonis sunt falsæ, ut sunt dum quis dicit, ego taceo, ego dormio. Ex quibus collige, ad hoc, ut propositio sit vera ex intentione